

SLÄKTKRÖNIKA

En släkt enligt den ursprungliga bemärkelsen är helt enkelt personer som är förenade genom blodsband och äktenskap och som ligger till grund för bland annat fördelning av arv. Till släkten hör vanligtvis ett släktnamn.

Att forska i sin egen släkt är att göra en resa i historien eller att göra en upptäcktsresa eller varför inte en upptäcktsresa i historien. Och det är en spännande resa. Hela tiden. I min historia.

Många människor kommer efter hand att skymta förbi, några sedan tidigare kända till namnet, andra helt okända. Alla har dock fötts och levt på denna jord, en del mycket kort tid, andra mycket länge. Oavsett livslängden representerar var och en ett livsöde och en livsgärning. Ju längre tillbaka i tiden forskningen framskrider, desto flera rötter upptäcks och i och med det flera trådar att nysta i. I början är det personen i sig som är rolig att identifiera med födelsetid och födelseort, dödsdag etc. Efter hand kommer tankarna om hur livet såg ut för den personen, i vilket sammanhang levde han eller hon. Det är en betydligt svårare del av släktforskningen.

Jag vill beskriva mina olika släktgrenar var för sig i någorlunda kronologisk ordning.

I september månad 1751, närmare bestämt den 26, föddes ett gossebarn som sedermera skulle bli min farmors farmors far. Han föddes på Orresäters gård i Bergs församling på norra Billingen i Skaraborgs län. Han föddes som nummer två i en syskonskara som med tiden skulle omfatta nio barn och gavs namnet **Georg Christian** med efternamnet de Frese.

Fadern hette **Paul Joachim de Frese**, född 1718 som i sin tur var son till **Georg Christian Frese**, född i Königsberg i Tyskland 1693. Königsberg var ända sedan medeltiden en tysk stad i Ostpreussen. Släkten härstammar från en urgammal bremisk adlig ätt, vars äldste kände stamfar, Gerhard Frese, levde under 1200-talet. Som mycket ung kom Georg Christian till Sverige och kom i svensk tjänst och gjorde en militär karriär och slutade som ryttmästare vid Västgöta kavalleri. Vid den här tiden, fram till 1718, var Sverige fortfarande stormakt och norra Tyskland, Mecklenburg och Vorpommern, var svenska besittningar. Han blev svensk adelsman 1731 och riddare av Svärdsorden 1743. Han deltog i fälttåg i Tyskland och satt fången mellan 1713-14. 1717 ingick han äktenskap med Margareta Kock, född 1699. Paret begåvades med 15 barn och Georg Christian avled 1759, 66 år gammal, på Orresäters gård i Västergötland.

Paul Joachim var paret äldste son och gick tillsammans med flera bröder i faderns fotspår och fortsatte på den militära banan. Västgöta kavalleriregemente blev tidigt hans regemente och redan som suttonåring var han ryttare vid regementet. Han avancerade i graderna, major i armén 1759, överstelöjtnant 1773. Under det ryska kriget 1741-1743 blev han skadad vid ett anfall mot Helsing kyrkby i Finland. Enligt uppgift inträffade detta den 9 augusti 1742 och Paul Joakim förlorade det vänstra ögat och ådrog sig ytterligare skador i huvudet.

Hattarna hade fått övertaget i den svenska riksdagen och önskade revansch på Ryssland för tidigare förlorade områden i sydöstra Finland. Fredrik I var kung. Sverige angriper men de svenska trupperna var dåligt utrustade och dåligt förberedda och svenskarnas förlorade avgörande slag, både till sjöss och på land. Ryssarna bredde ut sig över hela Finland. Vid kommande fred, som slöts i Åbo 1743 fick Sverige lämna ifrån sig ytterligare områden i östra Finland till Ryssland.

Paul Joakim blev belönad med en värja för sin tapperhet av kung Fredrik. Några år efter finlandsäventyret, närmare bestämt 1749 och i en ålder av 31 år, ingick Paul Joakim äktenskap med Anna Brita Lillie af Aspenäs, 30 år. Paret fick nio barn, sex söner och tre döttrar.

Fyra av sönerna valde den militära banan.

Paul Joakim avled 1774, knappt 56 år gammal medan hustrun Anna Brita avled 1805, 86 år gammal.

Farmors farmors far och farmors farmors mor

Paul Joakim och Anna Britas son nr två, **Georg Christian de Frese**, med tilltalsnamnet Georg, föddes som jag nämnde ovan, den 26 september 1751 på Orresäters gård i Berg, Skaraborgs län. Redan som 14-åring blev han ryttare vid Västgöta kavalleriregemente och avancerade i graderna, övergick till tjänstgöring i arméns flotta och blev utnämnd till kapten som 25-åring 1777. Under tre och ett halvt år, mellan 1778 och 1781, tjänstgjorde Georg i den franska flottan. Han genomförde sin tjänst så framgångsrikt att han i ett brev till den svenske konungen Gustaf III, från den svenske ambassadören i Paris rekommenderades å det varmaste till en amiralsbefordran. Utdrag ur boken "Engelska flottan har siktats vid Vinga" av Han Hansson, f d chef för Sjöräddningssällskapet i Göteborg, utgiven 1984: Gustaf III uppmuntrade sina officerare att söka utlandstjänst för att få erfarenheter och många sökte sig till Frankrike, Ryssland, Amerika och England. När Frankrike 1778 blandade sig i det amerikanska frihetskriget mot England, sökte närmare 100 officerare tjänst i franska krigsmakten, de flesta sjöofficerare. Efter frihetskriget återvände de överlevande till Sverige och bland dem befordrades inte mindre än nio till amiraler i svenska flottan. Bland dessa var Georg de Frese en. Georgs karriär fortsatte och 1790 utnämndes han till generaladjutant hos konung Gustaf III. Samma år erhöll han befälet som flaggkapten d.v.s. stabschef över den svenska eskadern i den av Gustaf III själv kommenderade skärgårdsflottan under dennas strider vid Svensksund. Denna tjänstgöring blev dock ej långvarig då han kort efter utnämningen plötsligt blev entledigad från uppdraget. Avskedet påstås ha meddelats av kungen personligen med orden: "Ni är sjuk, de Frese, och uttröttad. Jag befriar er idag från skyldigheten att tjänstgöra hos mig som flaggkapten. Jag utser Cronstedt härtill." Efter Gustaf III:s död erhöll Georg flera utnämningar och slutligen i november 1797 konteramiral av Blå flaggan och överkommendant över de västra gränsfästningarna i Göteborg. I denna egenskap kom han att spela en framträdande roll i det s.k. Björnbergska upploppet som i själva verket var hungerkravaller och som inträffade den 17 november 1799.

Det rådde hungersnöd i Göteborg och människorna attackerade brännvinsfabriken på Stampgatan. Åren 1798-1799 bjöd på svår missväxt pga en lång torkperiod. Den allmänna nöden drev folket till förtvivlan och här och där kom det till upplopp och våldsamma sammanstötningar. Kommerserrådet Niklas Björnberg var stadens störste brännvinsbrännare vid den tiden, ägde bränneri vid Stampgatan med förhållandevis stora spannmålsförråd, som han trots hungersnöd ämnade använda till brännvin. Dessa hans avsikter förbittrade folket som i november 1799 gick till storms mot den hatade storgrossisten och hans bränneri, varvid Björnberg nätt och jämt kom undan med livet i behåll. Rörande de Freses ingripande i upploppet skrev Hedvig Elisabeth Charlotta, Carl XIII:s gemål, i sina dagboksanteckningar följande: "Överkommendanten på platsen, amiral de Frese, intog en slapp och tvetydig hållning. I stället för att öva stränghet var han idel vänlighet mot populasen, som höjde honom till skyarna. Han lyckades verkligen lugna den men hans uppförande var sannerligen högst egendomligt". De Frese fick lämna överkommendantskapet i maj 1800.

Porträttmålningen

Detalj av samma målning

Under sitt liv erhöll Georg flera utmärkelser: Den franska orden Pour le Merité 1780, blev riddare av Svärdsorden 1781, riddare med stora korset av Svärdsorden 1790, kommendör av Svärdsorden 1799.

Med tiden blev Georg alltmera sjuklig och tvingades från 1805 vid flera tillfällen begära tjänstledighet för hälsans vårdande. Från 1802 fram till sin död 1807 var Georg ordförande-mästare för det hemliga ordenssällskapet Göta-Coldin i Göteborg. I ordenslokalen hänger en porträttmålning av honom. På Nya Varvet-området i Göteborg finns en gata, Freses väg, uppkallad efter Georg.

I september 1782 ingick Georg äktenskap med sin kusin Margareta Catharina de Frese, född 1761. Äktenskapet begåvades med sju barn, tre söner och fyra döttrar, varav Maria Charlotta Margareta, född 1795, var yngst. Hon var det yngsta barnet och utgör nästa led i släktkrönikan.

Georg de Frese avled den den 7 maj 1807, knappt 56 år gammal.

Margareta Catharina de Frese avled den 24 april 1813, 52 år gammal.

Deras barn:

Brita Sofia, född 1784-03-01, död 1786-05-18, 2 år gammal.

Gustaf Fredrik, född 1785-02-22, död 1789, 4 år gammal.

Sofia Albertina, född 1787-09-10, död 1787.

Johan Albert Abraham, född 1791-07-15 i Tyresö, död 1825, 34 år gammal. Kapten.

Anna Carolina, född 1792-10-07 i Stockholm, död 1821-06-19 i Bjurbäck, 27 år gammal. Gift med Adolf Fredrik Fock, född 1787-09-08 i Sävare, död 1855-06-04 i Bjurbäck. Fänrik, friherre. Fyra barn.

Bengt Otto, född 1793-12-30 i Stockholm, död 1799-05-31 i Göteborg, 6 år gammal.

Maria Charlotta Margareta, se nedan.

Farmors farmor och farmors farfar

Maria **Charlotta** Margareta **de Frese** föddes den 7 april 1795 i Göteborg.

När Charlotta var 12 år avled fadern Georg och modern lämnades ensam med de tre barnen som ännu levde. Som 22-åring, 1817, gifter sig Charlotta med frälseinspektoren (**Andreas**) **Anders Stenborg**, född 1788 och således sju år äldre. De bosatte sig på Näs herrgård i Bjurbäcks församling i Skaraborgs län och som ägdes av Adolf Fredrik Fock, som var gift med en tre år äldre syster till Charlotta. Anders var anställd på godset som frälseinspektor, dvs den högste anställde och den som ansvarade för gårdens skötsel. 1831 flyttade familjen, det hade kommit fyra barn till världen under Näs-tiden, till Saleby säteri i Slöta, en gård som Anders Stenborg arrenderade till sin död 1838.

I husförhörslängden för Saleby står skrivet: ”Föräldrarna hava med vacker kristendoms-kunskap och ett vördsamt bruk av salighetsmedlen förenat en hedrande vandel. Sonen August som studerat i Jönköpings skola har där inhämtat de för hans ålder nödiga kunskaper. De övriga barnen hava i fädernehuset en med omsorg och vårdad uppfostran och undervisning. Med undantag för husfadern själv, som haft naturliga koppor, är samtliga medlemmar av detta hushåll vaccinerade. För år 1832 är detta hushåll härstädes inte skattskrivet.”

Hustrun Charlotta avled i Stockholm 1880 och ligger begravd på Adolf Fredriks kyrkogård, där sonen Carl Victor förvärvade en familjegrav, som ännu finns bevarad.

Anders var född som den siste i en syskonskara på sju barn. Både fadern och farfadern var lantbrukare på Västtomten i Stenums församling. Farfaderns namn var Ambjörn Olufsson född 1693, avled 1760, fadern Anders Ambjörnsson föddes 1739 och avled 1807. Anders blev föräldralös redan som 19-åring. De två yngsta sönerna, Wilhelm och Anders, tog efternamnet Stenborg omkring 1815. Under ett par år arbetade de båda bröderna på Näs herrgård, Anders som inspektor och Wilhelm som rättare. Wilhelm blev senare gårdsägare i Högstena, (Skogatorp), och i Dala, (Borgatorp).

Farmors far och farmors mor

Anders Stenborg
1788-1838

Charlotta de Frese
1795-1880

August Georg Anders
1818-1887

Anetta Vilhelmina
1820-

Carl Victor
1823-1878

Hedvig Alexandra Ch.
1826-1910

Barnen:

August Georg Anders, född 1818-04-16 i Habo, död 1887-02-13 i Grava, gift 1855-11-25 med Emma Sofia Warholm, född 1822-12-25 i Gunnarskog, död 1893-12-13 i Borås. Ägare av egendomen Ilandaholm i Grava vid sin död.

Anetta (Anna) Vilhelmina, född 1820-08-02 i Habo. Gift 1848-04-26 med målarmästaren Johan Rundquist, född 1819-12-14 i Jönköping.

I äktenskapet föddes fyra barn.

Carl Victor, se nedan.

Hedvig Alexandrina **Charlotta**, född 1826-01-26 i Habo, död 1910-04-13 i Jönköping. Ogift.

Vid denna tid hade Carl XIV Johan varit kung i Sverige några år och en lång period av krigiska äventyr utomlands var slut. Då fick Anders och Charlotta en son som fick namnet **Carl Victor**, det tredje barnet i ordningen och året var 1823. Som 15 åring flyttar Carl Victor till Stockholm i juli 1838 för att därefter resa till Tyskland för att utbilda sig och avlade där gesällprov i sadelmakaryrket. 1840 återkom Carl Victor till Stockholm och startade eget företag, en sadelmakar- och smidesverkstad som blev mycket framgångsrikt. Företaget och en större fastighet i centrala Stockholm, vilken han tidigare förvärvat, såldes 1865 då Carl Victor köpt godset Skämmingsfors i Brandstorps församling i Skaraborgs län.

Under sin vistelse i Tyskland träffade Carl Victor sin blivande hustru, **Augusta Wichert**, född 1829. Carl Victor var lärling i hennes fars verkstad i Kanskau i Pommern. Paret gifte sig i Stockholm 1850 och fick med tiden sju barn, varav endast två uppnådde vuxen ålder. Fyra barn avled under åren i Stockholm

Carl Victor Stenborg
Godsägare.

*Auguste Stenborg,
född Wichert.*

På Skämmingsfors levde Carl Victor och Augusta tillsammans med sina tre barn tills Carl avled 1878, 55 år gammal. Dessförinnan hade sonen Victor Napoleon avlidit 1872, nio år gammal. Augusta Stenborg avled 1894, 65 år gammal. Kort efter hennes död såldes Skämmingsfors.

Skämmingsfors

Paret Carl Victor och Augusta ligger tillsammans med yngste sonen Napoleon begravda på Brandstorps kyrkogård.

Graven på Brandstorps kyrkogård

Enligt bouppteckningen efter Carl Victor Stenborg, daterad den 15 januari 1879, fanns bl.a. följande fast egendom i boet:

3 3/8 mantal frälsesäteri Skänningsfors

kvarn

manufaktursmedja

bränneri

1/4 mantal kronoskattegården Sverkefors

tillhörande såg

1/8 mantal fräsegården Vinskidan

gräsgårdshemmanet Stenhultet

1/2 mantal fräsegården Månsabolet

3/8 mantal fräsegården Rumpekärr

1/2 mantal fräsegården Backen.

Mantal var ett jordtaxeringsmått. Ursprungligen (på 1600-talet) var ett mantal (1/1) en gård med en areal och avkastning som kunde försörja en medelstor familj och betala skatt. En gård på ett mantal kallades också besutten gård. Senare minskades gårdarnas mantalsvärden. Gårdar som på 1700- och 1800-talen endast var på 1/2, 1/4 eller 1/8 mantal kunde ändå vanligen försörja en familj. En gård som på 1800-talet hade ett mantal över 1 (ex: 1 1/4) var en gård med en mycket stor avkastning.

Enligt ett modernare mått omfattade Skänningsfors ca 700 hektar.

Av uppräknningen ovan av den fasta egendomen kan man dra slutsatsen att Carl Victor inköpt ytterligare sex gårdar, vilka arrenderades ut.

Bland alla inventarier omnämnda i bouppteckningen kan nämnas djurbesättningen som bestod av följande: 1 par vagnhästar, 5 st. arbetshästar, 1 st. ålänning (häst?), 54 st. kor, 10 par oxar, 2 st. tjurar, 4 st. utgallrade oxar, 2 st. utgallrade kor, 3 st. suggor, 1 st. galt, 6 st. ungsvin, 2 st. gödsvin, 10 st. grisar.

Nämnas kan också "bättre åkdon" enligt följande: 1 zejlon med 4 dynor, 2 mattor, 2 lyktor och 2 fotsäckar, 1 st. droska, 1 st. trilla, 1 st. charabang, 1 st. gigg, 1 st. mindre vagn, 1 st. kariol, 2 st. kärror, 3 st. skrindor.

I bränneriet fanns 210 st. brännvinsfat.

Behållningen i sterbhuset, när skulderna är frånräknade, blev 103 725 kr, vilket skulle motsvara i dagens penningvärde ca 5,3 miljoner kr.

När Augusta Stenborg avled 1894 upprättades en bouppteckning. En jämförelse mellan dessa två bouppteckningar visar att mycket hade förändrats under dessa 15 år. Två av gårdarna hade sålts, en hade inköpts. Värderingarna hade överlag sänkts och den fasta egendomen var sammantaget värt mindre än hälften mot femton år tidigare. Behållningen i sterbhuset uppgick till 39 766 kr som i dagens penningvärde motsvarar ca 2,2 miljoner. Augusta Stenborg efterlämnade vid sin död två arvingar, sonen Carl **Georg** Oskar och dottern **Hilda** Augusta Emilia.

Farmor

Carl Victor Stenborg
1823-1878

- **Augusta Wichert**
1829-1894

Georg
1851-1905

Pontus
1854-1854

Sten
1855-1861

Victor
1856-1856

Charlotta
1857-1859

Hilda
1861-1945

Napoleon
1863-1872

Barnen:

Carl **Georg** Oscar Stenborg, född 1851-01-29 i Stockholm, död 1905-07-14 i Göteborg, 54 år gammal. Gift 1873-10-17 med **Ida** Mathilda Wessberg, född 1852-03-27 i Göteborg.

I äktenskapet föddes elva barn.

Georg arrenderade gårdar tillhörande Skämmningsfors, för att senare bli affärsman i Jönköping och Göteborg.

Sten **Pontus** Ragnar, född 1854-03-30 i Stockholm, död 1854-07-28 i Stockholm.

Sten Kuno, född 1855-10-03 i Stockholm, död 1861-06-18 i Stockholm.

Victor Hugo, född 1856-10-31 i Stockholm, död 1856-12-30 i Stockholm.

Hulda Augusta **Charlotta**, född 1857-10-01 i Stockholm, död 1859-09-21 i Stockholm.

Hilda Augusta Emilia, se nedan

Victor **Napoleon**, född 1863-08-29 i Stockholm, död genom olyckshändelse 1872-02-09 i Brandstorp.

Yngsta dottern i familjen föddes i Stockholm 1861 och var ca fyra år då familjen flyttade till Skämmningsfors. Hon hette **Hilda Augusta Emilia Stenborg** och blev sedermera min farmor. Som 23-åring gifte hon sig med prästen **Samuel Melin**, född 1849 och alltså 12 år äldre än Hilda. Samuel hade under några år strax efter sin prästvigning 1880 tjänstgjort i grannförsamlingarna till Skämmningsfors.

Innan jag berättar om deras gemensamma liv vill jag säga lite om Samuels bakgrund.

Farfars farfars far och farfars farfars mor,

Samuels farfars far hette **Håkan Gunnarsson** och var född i Rångedala i Älvsborgs län 1729 och framlevde sina dagar som bonde fram till sin död omkring 1788. Håkan var gift med **Ingrid Svensdotter** och de fick fyra barn.

Farfars farfar och farfars farmor

Äldste sonen hette **Sven Håkansson** och föddes 1769 i Rångedala. Han gifte sig med **Kjerstin Andersdotter**, född 1771 och paret fick fyra barn.

Sven Håkansson
1769-1828

-

Kjerstin Andersdotter
1771-1839

Håkan
1802-1833

Anders
1804-1864

Sven
1808-

Carl
1811-1846

Barnen:

Håkan, född 1802-05-27 i Rångedala, död 1833-04-21 i Varnum, 31 år gammal. Gift 1829 med Sara Håkansdotter, född 1801-05-22, änka som 32-åring. Senare omgift. Två barn.

Anders, se nedan.

Sven, född 1808-01-24 i Rångedala.

Carl, född 1811-12-11 i Rångedala, död 1846-10-23 i Rångedala, 35 år gammal. Hemmansägare. Gift 1838 med Maria Stina Andersdotter, född 1811-11-27 i Härna, död 1868-11-21 i Rångedala. Fem barn.

Farfars morfar farfars mormor

Saras pappa, alltså min farfars morfar var indelt soldat och hette **Jan Svensson Handfast**, född 1768 i Brunn och farfars mormor hette **Annicka Erikdotter** född 1775 i Timmele strax norr om Ulricehamn. Jan deltog enligt uppgift i finska kriget. Senare avskedad, ”blesserad”. Jan avled 1829, 61 år gammal. Hans hustru Annicka avled 1852, 77 år gammal. Sju barn.

Farfars far och farfars mor

Det andra barnet i raden gavs namnet **Anders Svensson**, född 1804 i Rångedala. Anders var dräng och torpare och gifte sig första gången med Maria Andersdotter, född 1793. De flyttade till Hjertesten i Brunn utanför Ulricehamn 1830, när de hade gift sig. Hjertesten kallades för Snarpa och var ett torp under gården Systrared. De hann få fyra barn innan Maria avled, endast 47 år gammal. Anders gifte om sig efter ett och ett halvt år med **Sara Jansdotter**, då 26 år, och tillsammans fick de sju barn på 13 år. Anders och Sara på torpet Snarpa i Brunn fick en stor familj att försörja och det var inte alltid så lätt. Det var ett allvarligt men fromt och fattigt hem, där icke ens barkbrödet var främmande under svåra tider. Sina sista dagar fick Anders och Sara framleva som fattighjon på backstugan, Hjertesten.

Gemensamt för dessa enkla och slitsamma människor var att de ofta levde sina liv inom ett begränsat geografiskt område. De träffade sin livskamrat i grannsocknen eller ännu närmare. Flickorna var i unga år pigor och pojkarna började ofta som drängar. Livet var fattigt och strävsamt utan överflöd och mat för dagen inte alltid en självklarhet. Inte sällan tog barnen hand om sina åldriga föräldrar, som fick bo kvar på gårdarna eller torpen så länge de levde.

Farfar

I Samuels familj föddes 7 syskon och före dessa ytterligare fyra barn, varav två dog i ganska ung ålder, vilka pappa Anders hade i sitt första äktenskap. Samuel föddes som nummer fem i ordningen och fick tidigt börja tjäna, först som vallpojke och senare som skomakarlärling. Föräldrarna och de många barnen bodde under enkla förhållanden på ett torp i Brunn, strax utanför Ulricehamn. I tjugofemårsåldern fick han möjlighet att börja studera och som 28-åring avlade han studentexamen på Fjellstedtska skolan i Uppsala. Tre år senare avlade han teologisk examen och prästvigdes samma år i Skara domkyrka. Vi skriver nu 1880.

Vid denna tid var det vanliga bland bondebefolkningen att barnens efternamn bildades av faderns förnamn med tillägg av -son eller -dotter. Bland stadsbefolkningen ändrades detta namnskick till fast efternamn på 1870-talet och bland landsbygdsbefolkningen skedde motsvarande förändring runt 1890-talet. Samuels far hette Anders Svensson och således hette Samuel alltså Andersson i efternamn.

Någon gång under den praktiskt teologiska utbildningen var Samuel predikobiträde hos en präst i Hälsingland. Denne man hette Melin i efternamn. ”Ja, jag har ju ingen arvinge så du kan ta mitt efternamn, om du vill”. Så tillkom efternamnet Melin i vår familj.

Samuel fick bl. a. tjänstgöra i Daretorp och Bottnaryd i perioder efter sin prästvigning. Troligtvis var det under denna tid som han träffade sin blivande hustru Hilda, som 1866 hade flyttat från Stockholm till Skänningfors. 1884 var det dags för bröllop, Hilda var 23 år och Samuel var 35 år. Samuel hade samtidigt blivit komminister i Valstad och där bosatte sig de nygifta. Snart började barnen komma och familjen växte under en följd av år. Det blev sammanlagt nio barn, sju söner och två döttrar, under 18 år. År 1893 blev Samuel kyrkoherde i Dimbo och prästgården i Dimbo blev den nya bostaden och skulle så förbli i över 30 år. Efter Dimbotiden levde paret några år i Falköping där Samuel fick sluta sina dagar i augusti 1931, nästan 82 år gammal.

Såvitt känt var Samuel den ende av sina syskon som fick möjlighet att studera och han tillbringade ca tio år i Uppsala fram till prästvigningen i Skara. Inte heller på den tiden var utbildning gratis men på något sätt finansierades hans utbildning. Det är svårt att tro att torpet i Brunn kunde bära dessa extra kostnader. Sina i unga år förvärvade kunskaper som skomakarlärling kanske kom till användning.

Farmor

Hilda å andra sidan var uppvuxen i ett förmöget hem. Fadern hade, som nämnts ovan, bedrivit framgångsrik verksamhet i Stockholm och därefter köpt godset Skänningfors, där Hilda växte upp. På Skänningfors levde familjen i 13 år innan fadern Carl Victor avled. Man kan på goda grunder anta att familjen levde ett, socialt sett, högre-ståndsliv. Hilda flyttade efter Samuels död till Tibro där hon bodde i egen lägenhet på Lillgatan fram till sin död. Hon avled 1945, 84 år gammal.

Äldste sonen har berättat om sin mor följande: ”Såsom enda dottern blev hon hemmets ögonsten och skulle därför sparas från allt hårt arbete. Efter tidens sed fick hon sin utbildning i en s. k. skolpension, där hon framför allt fick ägna sig åt musik, men även fick lära sig språk, främst tyska. Då hon var i 20-årsåldern kom till hennes församling en ung präst som adjunkt. Det var far. Den inte så litet bortskämda godsägardottern gick gärna för att höra den unge prästens predikan. Hans allvarliga och väckande förkunnelse grep hennes hjärta och den blev för henne av livsavgörande betydelse. Hon genomgick en djupgående omvändelse. I och med giftermålet började en ny period i mors liv, vitt skild från vad hon förut varit van vid. Med beundran ha vi kunnat konstatera, hur mor växte in i sin nya uppgift och med vilket förstånd och allvar hon åtog sig alla de krav, som nu kom

att ställas på den allvarlige prästens unga maka. Hon ställdes därvid mer än en gång på hårda prov men bestod dem med heder. Från den stora herrgården flyttade hon in i den mycket enkla prästgården. Från att förut ha sparats från allt hårt arbete fick hon nu i stället åtaga sig prästhemmets alla arbetsuppgifter. Far var mycket anlitad i uppgifter utanför hemmet, varför mor ofta nog hela dagarna igenom fick gå ensam. Detta kunde för henne vara mycket påfrestande. Men hennes kärlek hjälpte henne att övervinna alla svårigheter. Arbetsbördan i hemmet ökades i samma mån som barnaskaran växte.

De yttre förhållandena blev i mångt och mycket förändrade när far år 1894 tillträdde kyrkoherdebefattningen i Dimbo. För mor blev dock de därpå följande åren ännu mera strävsamma. Barnens antal växte till nio och alla behövde mors tillsyn och aldrig sviktande omsorg. Hon räckte också till för alla. Inget av barnen behövde känna sig mindre värderat av mor än de andra. Hon var lika slösande i sin omtanke om alla.

För det stora hushållet fordrades klok ledning och mycken omtanke, så att allt skulle gå väl i lås och att utgifterna skulle anpassas till inkomsterna. Det var en mycket tung arbetsbörda som kom att vila på mor. Hushållet bestod under en lång följd av år förutom de nio barnen även av två tjänarinnor och därtill det för gårdens skötsel nödiga arbetsfolket. Vissa tider kunde hushållet uppgå till tjugo personer eller mera. Under större delen av sin tjänstgöringstid skötte nämligen far själv det till prästgården hörande jordbruket. Detta för att genom inkomsten från lantbruket få ett behövligt tillskott till den annars obetydliga prästlönen.

Under många år hade mor ej mindre än två hushåll att sörja för. I skolstaden Skara hölls under 1904-1918 skolhushåll för de vid läroverk och flickskola intagna barnen. Stora sändningar med mat och övriga för ett hushåll nödvändiga ting vandrade oavslåtligen från Dimbohemmet till Skara. Det var mors uppgift att packa ned och sända iväg vad som behövdes. Och tack vare det egna lantbruket där hemma vid prästgården gick det att förse även Skarahushållet med livsförnödenheter.

Men många bekymmer och sömnlösa nätter kostade det mor att uppehålla de två hushållen och att se till att inget fattades. Från tidigt på morgonen till sent på aftonen var hon i arbete. Hennes första uppgift på dagen var att se till och iordningställa de hemmavarande barnens kläder. Allt måste vara i ordning när det var tid för barnen att stiga upp. Bak och slakt skedde vid gården. Såsom vanligt vid denna tid saknades alla bekvämligheter för köket. Vatten fick bäras från brunnen som låg ca 100 meter därifrån. Källare och vedbod låg lika långt borta. Otaliga gånger såg vi mor springa vägen till och från källaren och komma andfädd och ivrig tillbaka. Om vintern var vävstolen igång: då vävdes lakan och handdukar m.m.

Det var inte endast hushållet som tog mors tid i anspråk. Som redan nämnts ägnade hon mycken omsorg åt barnens fostran. Med stor uppmärksamhet följde hon dem och märkte strax om något oroande uppträdde. Barnen var varandra i mångt och mycket olika och måste därför behandlas olika. Framträdde hos något av dem mindre önskvärda sidor och egenskaper, sökte mor genast påvisa det oriktiga och tillrättvisa när så var av nöden.

Mors omsorg räckte också till för församlingsborna, särskilt dem som hade det svårt. Ofta skickades något av barnen med mat till en fattig eller sjuk. Den goda soppan från söndagsmiddagen delades ofta med någon ensamboende. När tiden så medgav hälsade mor själv på de gamla i prästgårdens närhet. Hon tog då något av barnen med sig för att sjunga en sång eller psalm. Hon älskade sång. Under flera år ledde mor undervisningen i söndagsskolan och fortsatte härmed tills andra krafter kunnat anskaffas.

Mycken tid ägnade hon åt brevskrivning. De bortavarande barnen skulle om möjligt regelbundet få en hälsning från hemmet. Ju äldre mor blev desto mera tid ägnade hon åt sådan brevskrivning. Vi

barn bevarar hennes brev som värdefulla klenoder, rika som de är inte bara på nyhetsstoff utan också på förmaningar och hänvisningar till olika bibelspråk, som vi borde tänka på och minnas. Stor oro kände mor för de bortavarande. Dröjde det för länge innan underrättelser kom från den ene eller den andre, fruktade hon det värsta. Så mycket större blev då glädjen när ett brev underrättade om att allt stod väl till. ”Tack, gode Gud!” var mors ständiga svar på sådana underrättelser. Hon var den ödmjukaste bland ödmjuka. Hon blev nästan förargad, om någon berömde henne för något. Hon bars under hela livet av en stark gudsförtröstan. Denna förtröstan bar henne även över den tunga sorgen, när far för alltid togs ifrån henne 1931. Ett sällsynt lyckligt och harmoniskt äktenskap fick då sin upplösning. Undergivet och stilla bar mor sin sorg. Trots svaga kroppskrafter var hon stark i sin ande. Det var för oss barn som en mäktig predikan att bevittna hennes stilla och ödmjuka sorg. Hennes andliga kraft förminskades inte med åren. Ålderdomen blev som en ljus och vacker sommarafton i väntan på en ny dag med en ny soluppgång och ny frid och glädje.

Storprästmor från Dimbo. Den hedersbenämningen gavs åt mor av biskop Gustaf Ljunggren i Skara.

Med mors död i december 1945, 84 gammal, utslocknade ett sällsynt rikt och ädelt människoliv.”

Samuel och Hilda är begravda på kyrkogården i Dimbo.

Graven på Dimbo kyrkogård

Samuel Melin
1849-1931

Hilda Stenborg
1861-1945

Samuel
1885-1976

Josef
1887-1970

Daniel
1892-1979

Paul
1893-1970

David
1899-1983

Hillevi
1901-1987

Ruben
1903-1983

Elias
1889-1979

Elinor
1895-1986

Samtliga Hilda och Samuels nio barn fick studera, även döttrarna. Pojkarna avlade studentexamen i Skara och i vart fall sex söner bedrev därefter akademiska studier i Uppsala. Daniel valde seminarium i Strängnäs. Under loppet av cirka tjugo år inackorderades Melins barn under terminerna i Skara och efter den tiden fanns då flertalet i Uppsala under många år. Barnens studier blev en stor utgift för en liten prästlön, men troligtvis blev arvet efter mor-modern på Skänningsfors och försäljningen av godset det som bidrog till att allas studier kunde bekostas. De två äldsta sönerna valde prästbanan medan de två nästföljande valde andra inriktningar, Elias naturvetenskap och Daniel lärarbanan. De därefter följande pojkarna valde också prästbanan. Döttrarna gick i flickskola i Skara och valde båda därefter hushålls-läroutbildning. Prästfamiljerna valde att bosätta sig och huvudsakligen tjänstgöra i Skara stift.

Familjen Melin omkring 1910

Sex bröder

Far och mor

Den femte sonen i ordningen, **Paul**, blev senare min pappa. Han föddes i Valstad och avlade studentexamen i Skara 1913 och efter teologiska studier i Uppsala prästvigdes han i Skara domkyrka 1920. Han första fasta tjänst var en komministertjänst i Floby 1921. Mellan 1925-1930 flyttade familjen tillbaka till Uppsala då Paul blev predikant vid Mikaelskapellet där. Därefter väntade en kyrkoherdetjänst i Dala som varade under 16 år och slutligen blev det en flytt igen,

denna gång till Toarps församling i Dalsjöfors i Sjuhäradsbygden. Även denna tjänst varade i cirka 16 år då pensionen väntade 1962. Han predikade enkelt och jordnära så att människor verkligen förstod honom. Sitt hjärta hade han i ungkyrkligheten från unga år och stått närmare den riktningen i hela sitt liv. Han tog starkt intryck av grupprörelsen och ägde för övrigt ett öppet sinne och var inte låst i sina positioner. Han visade stor tolerans mot andra inriktningar.

Under studiernas senare praktiska avsnitt kom Paul att tjänstgöra hos kyrkoherde Herbert Widman i Frösthult, strax utanför Uppsala. Tiden upptogs av flertalet av en prästs vardagliga göromål, men det blev också tid att lära känna dottern i familjen, **Margit Widman**. Det uppstod ljuv musik mellan de unga och förlovningen ägde rum 1919 och 1921 stod bröllopet. Efter Pauls prästvigning 1920 bodde och tjänstgjorde Paul i Västergötland och Margit i Stockholm och en tät brevväxling uppstod. Margit och Paul kunde under årens lopp glädjas åt många barn, närmare bestämt sex stycken.

Förlovningen